

Julussa forever

MÅNEDENS KOMMENTAR

AV KETIL SKOGEN
sosiolog og forsker

■ **JULUSSA** er ei lita elv sør i Østerdalen. Til å være et ganske unnselig vassdrag, har elva fått mye oppmerksomhet. Det vi si, ikke selve elva, som renner rolig gjennom et slakt og ytterst uddramatisk dalføre. Men navnet er uløselig knyttet til to konflikter som er typiske for hver sin epoke de siste hundre år.

■ **DEN** første var selveste Julussa-konflikten, en fløterstreik i 1927 der det kom til håndgemeng med streikebrytere og konfrontasjoner med statspolitiet, hvor de streikende bevæpnet seg. Konflikten var et uttrykk for den intense klassekampen i Norge på den tida, og for de sterke motsetningene mellom en rik skogeierklasse og skogsarbeiderne i Hedmark. Det har gått gjetord om konflikten i min familie. Selv om bestefar ikke streiket sjøl – han var tømmerhogger på den tida, men var ikke med på fløting – har jeg hørt historien om stiftelsesmøtet for Skog- og landarbeiderforbundet mange ganger. Stemningen var så tilspisset at møtedeltakerne valgte å hoppe ut av vinduet og stikke til skogs da lensmannen kom på besøk. De kom seg unna, og fagforeninga ble siden stiftet på en mer verdig måte. Men stadig i et klima av mistenksomhet mellom samfunnsklasser.

Jeg tror min bestefar ville sett på ulven med skepsis.

■ **KLASSEMOTSETNINGER** bobler under overflata i Østerdalen den dag i dag. Likevel er det nok ikke bilder av statspolitiet og streikende fløtere ved Brattveltdammen som først melder seg når Julussa nevnes. For noen år siden kom det nemlig ulv inn i området, og reviret som ble etablert fikk navn etter elva. Siden flyttet flokken seg gradvis nordover. Men forflytningen stoppet ved Storsjøen i vinter: Julussa-flokken var den ene av to som ble tatt ut gjennom lisensjakt. Selv om jakta var lovlig, fikk den konflikten rundt ulven

til toppe seg. Noen så den største ulvejakta i nyere tid som en stor seier, andre som et overgrep. At begge disse konfliktene, på høyst ulike måter, involverer er lite vassdrag i Hedmark, er ikke et bare et sammenreff. De to konfliktene kan si oss mye om samfunnsendringer de siste hundre år. Og det er et pust av klasserelasjoner i ulvekonflikten også.

■ **SKOGEIERNE** er fortsatt involvert. Mange av dem vil ha ulven vekk, fordi den kan skape problemer for jakta. Og i motsetning til i 1927 er jakt nå en viktig inntektskilde. Kanskje noen av dem som tok med seg *Kragen* til Brattveltdammen hadde skutt elg, men i så fall hadde de flaks på mer enn en måte. Elgbestanden var tynn, og arbeidsfolk kunne ikke regne med tilgang til storviltjakt.

Parallelt med velstandsutviklingen etter krigen ble jakta tilgjengelig og en inntektskilde. I mange lokalsamfunn har jakta blitt viktig både sosialt og kulturelt, og kanskje en symbolsk lenke til en høstingskultur som ellers er i forvitring. I Julussa-konfliktens dager så man tydelig hvordan høsting og foredling av tømmerressursene involverte store deler av befolkningen. I dag involverer det nesten ingen.

■ **ØNSKET** om å få ulven tilbake i norske skoger kan utvilsomt knyttes til framveksten av samfunnsgrupper som ikke har noen forbindelse til fysisk utnyttelse av naturressurser. Den ekspansive urbane middelklassen har blitt skyteskive for den såkalte antielitismen, både i den norske ulvekrangelen og i Trumps USA. Noen vil si at de har et romantisk forhold til naturen, men man

kan også si at de har en distanse til ressursutnyttelsen som gjør det lettere å se at naturen er i ferd med å bli ødelagt. Man kan klare seg uten ulv, men for mange er utryddelsen av ulven uttrykk for den samme innstillingen som sørger for å legge vassdrag i rør og forvandle norsk skog til granplantasjer.

Her kan det oppstå en allianse mellom gamle fiender. Skogeierne og bygdefolk med dype røtter i en døende høstingskultur, kanskje etterkommer av gutta ved Brattvelt-

dammen, kan oppleve et skjebnefellesskap i møtet med «urbane eliter» og et statsapparat som kan oppfattes som kontrollert av disse «elitene».

■ Ingen vet hvordan fløterne fra Julussa ville reagert på ulven, men neppe med entusiasme. Min bestefar, tømmerhogger, murer og friluftsmann fra Rena, ble litt av en naturverner på sine eldre dager. Han gremmet seg over utviklingen i skogbruket på 70-tallet og over elver som ble lagt i rør. Han var

aldri jeger og hadde liten respekt for en del lokale jegere og deres jaktetikk, og så nok på storviltjakta som noe som var forbeholdt andre samfunnslag enn han selv tilhørte. Selv om dette ikke lenger var bokstavelig sant på 60- og 70-tallet. Han døde før ulven kom tilbake, og jeg tror nok han ville sett på den med skepsis, til tross for sin omtanke for ville dyr. Men hvem vet? I dag er det ingen enhetlig front mot ulven, heller ikke i ulveområdene, og heller ikke blant folk som står den

tradisjonelle høstingskulturen nær. Mange mener at ulven hører hjemme i vår natur, eller godtar at den er der, uten store motforestillinger. Selv om vi vet at ulvemotstanden også har sitt viktigste feste i disse befolkningsgruppene, med støtte og lobbykraft fra skogeiere som uten tvil kan plasseres trygt i Norges virkelige politiske elite. Det er ikke så ulikt 1927.

